

SECOND TERMINAL EXAMINATION 2080

Subject : NEPALI

GRADE XII (SCIENCE)

F.M.: 75

Time : 3:00 hrs.

SET B

P.M.: 30

विद्यार्थीले सकेसम्म आफ्नै शब्दमा उत्तर दिनुपर्नेछ ।

१. रेखाङ्कित पदको अक्षरसंरचना र अक्षरसंख्या लेख्नुहोस् :

हवाईजहाज दुर्घटनापछि सुबोध बारम्बार आएर मलाई आश्वासन दिइरहनुहुन्थ्यो ।

२. शुद्ध गरी पुनर्लेखन गर्नुहोस् :

हकिङ् बाल्यकालदेखि नै निकै जिम्मासु र सिजनशील स्वभावको थियो ।

३. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

क) दिइएको अंशबाट १ पारिभाषिक र १ अनुकरणात्मक शब्द टिपी अनुच्छेदमा भएका भन्दा भिन्न वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् ।

कार्यालयको कामको बोझले रमेश मानसिक अन्तर्द्वन्द्वमा फस्न थाले र जुरुक उठेर लुलुरु पसलतिर गयो ।

ख) दिइएको अनुच्छेदबाट १ उखान र १ टुक्का टिपेर अर्थ खुल्ने गरी अनुच्छेदमा भएका भन्दा भिन्न वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् ।

धेरै मेहनतले पनि राम्रो नतिजा पाउँदा तालुमा झालु फलाउँदै आएको शम्भुले यसपालि भने आलु खाएछ । यो कुरो एक कान दुइ कान मैदान भएर उसका बाले घाहा पाएछन् । त्यसपछि शम्भुले फुर्ति लाउनु छोडेछ ।

४. रेखाङ्कित पदको शब्दवर्ग पहिचान गर्नुहोस् :

उनी सोध्छिन् हामीलाई कहाँ जाने दाइ ?

भन्नुपर्ला हिमालको बुढी खोजलाई ।

५. अनुच्छेदबाट २, तत्सम, १ आगन्तुक र १ तद्भव शब्द टिप्नुहोस् :

यस कार्यालयको मौजुदा सूचीमा रहेका कम्पनीबाट तोकिएको सात दिनभित्रै दर रेट पास भयो । अब सम्बन्धित कम्पनीलाई यथासमय काम सम्पन्न गर्न आदेश दिइन्छ ।

६. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१×३=३

क) निम्न अनुच्छेदबाट ३ उपसर्गव्युत्पन्न र ३ प्रत्ययव्युत्पन्न शब्द टिपी तिनको निर्माण प्रक्रिया पनि देखाउनुहोस् :

पाहुना र गुरूलाई देवता मान्ने नेपालीको उत्कृष्ट विशेषता भएको संस्कृति हो भने चोरी शोषण समाजकै विकृति हुन् ।

ख) निम्न अनुच्छेदबाट ३ समस्त र ३ द्वित्व पद टिपी समस्तपदको विग्रह र द्वित्वपदको निर्माण प्रक्रिया देखाउनुहोस् :

ससाना केटाकेटीलाई बनाइदिएको खाजा सबै सुबोधलाई दिनुपर्दा मेरो मुटु ह्याइह्याइ बज्न थाल्यो । मेरो तिलचामले कपाल चटकचटक गर्न थाल्यो । सुबोध त मेरो जीवनरुखको पातसात मात्र त हो । सुबोध मेरो जीवनबाट गैसकेपछि चारैतिर विजयोल्लासको वानावर्ण फैलियो ।

७. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१×४=४

क) ले लाई, बाट, का लागि, देखि, को/माथि र द्वारा विभक्तिप्रत्ययको प्रयोग गरी कम्तीमा ४ वाक्यको अनुच्छेदमा आफ्नो नेपालीपरीक्षावर्ण गरेर ती विभक्तिप्रत्ययको नाम पनि लेख्नुहोस् ।

ख) एकवचनमा परिवर्तन गर्नुहोस् ।

के हिँडेछौं नगरेर आफ्नो नाजनाप । जो उठायौ पाइला यो सो उठाइहाल्यो ।

मनैपछ भने पनि पर पुगी मरो । हामीलाई बोलाउँछन् हिमचुली राम्रा ।

८. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१×४=४

क) निम्न वाक्यलाई आञ्चार्यक वाक्यमा परिवर्तन गर्नुहोस् ।

तिमी परिश्रम गर्छौं । आफ्नो क्षमतालाई सिजनशील काममा लगाउँछौ । पढ्ने समयमा पढ्छौ । नबुझेको कुरा सोध्छौ ।

ख) एउटै वाक्यमा संश्लेषण गर्नुहोस् :

मुस्ताङ हिमाली जिल्ला हो । मुस्ताङ पर्यटकीय जिल्ला हो । मुस्ताङमा धेरै हावा चल्छ । मुस्ताङ स्याउका लागि प्रसिद्ध छ ।

९. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१×४=४

क) निम्न वाक्यलाई कथन/उक्तिका आधारमा परिवर्तन गर्नुहोस् :

सुबोधले भन्नुभयो, "म तिम्रो जीवन बरबाद गरिदिन्छु ।" मैले भनें, "मलाई कुनै परवाह छैन ।" सुबोधले भन्नुभयो, "तिमी हाम्रो नाटकीय जीवन खतम पाउँछौ ?" मैले भनें, "आखिर जीवन नै नाटक हो ।"

ख) निम्न वाक्यलाई अकरण वाक्यमा परिवर्तन गर्नुहोस् :

दिदी ! चन्द्रमा अस्पतालमा छिन् । मोटरसाइकलले धक्का दिएछ । भाइको कुराले म बेहोस भएँछु । उठ्दा सुबोधको काखमा थिएँ ।

१०. अनुच्छेद पढी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :

५

विज्ञानको रोचक र सर्वोपयोगी चमत्कार हामी बिजुली हेरेर अनुभव गर्न सक्छौ । बिजुलीमा ३ किसिमका विद्युतीय कणहरू हुन्छन् : ऋणात्मक कण, धनात्मक कण र तटस्थ कण । यिनै संयोजनको वैज्ञानिक तालमेलबाट विद्युत् ऊर्जा उत्पादन हुन्छ । विद्युत् ऊर्जाको प्रयोग जस्तोसुकै कामका लागि पनि गरिन्छ । बत्ती बाल्न, ताप पैदा गरी विभिन्न काममा उपयोग गर्न, रेफ्रिजेरेटरको सहयोगले कुनै वस्तु चिस्याउने, तान्ने, ठेल्ने, उच्चाल्नेपछान्ने जे गर्न पनि विद्युत् शक्तिको उपयोग गरिन्छ । रेडियो, टिभी, टेलिफोन लगायत विभिन्न सञ्चार उपकरणमा समेत विद्युत् शक्तिको उपयोग हुने गर्छ । यसको उपयोग दिनानुदिन बढ्दै छ । यो अत्यावश्यक उपभोग्य वस्तुका रूपमा चिनिन थालेको छ र प्रयोगमा आइरहेको छ । तर हाम्रो देशमा पुँजी र प्राविधिक ज्ञानको न्युनताका कारण विद्युत् उत्पादनको ठुलो सम्भावना भए पनि पर्याप्त बिजुली उत्पादन गर्न सकेको छैन । अहिले त पुँजी र प्राविधिक ज्ञानको अपर्याप्तता भनेर पूरै पन्छिने अवस्था चाहिँ छैन । देशको राजनीतिक अस्थिरता र विकासप्रतिको प्रतिबद्धताको कमीलाई पनि अंशतः जिम्मेवार कारण मान्नुपर्ने हुन्छ । देशमा सयौं नदीनाला छन् तर औलामा गन्दा भ्याइने जलविद्युत् आयोजना मात्र बनेका छन् । ती पनि विदेशी सहयोग र कृपामा बनेका छन् । आफ्नै पुँजी, प्राविधि, सिप र जनशक्तिको उपयोग गरेर जलविद्युत् आयोजना र सम्पन्न गर्ने हो भने निश्चय नै त्यसबाट धेरै लाभ हुन्छ ।

प्रश्नहरू :

- क) विद्युत् ऊर्जा कसरी उत्पादन हुन्छ ?
 ख) विद्युत् ऊर्जाको उपयोग कुनकुन काममा गर्ने गरिएको छ ?
 ग) केकस्ता कारणले गर्दा नेपालमा पर्याप्त विजुती उत्पादन गर्न नसकिएको हो ?
 घ) यस अनुच्छेदका लागि उपयुक्त शीर्षक लेख्नुहोस् ।
 ङ) प्रतिबद्धता र उपभोग्य वस्तु पद पदावलीको अर्थ लेख्नुहोस् ।

अनुच्छेद पढी मुख्यमुख ४ वटा टिप्पणीहरू अनि अनुच्छेदलाई एकतृतीयांशमा संशोधीकरण गर्नुहोस् : २+३+२
 (विज्ञानको उत्पत्तिले मानव समाजलाई सम्वन्धको शिक्षामा पुर्याउन ठुलो योगदान दिएको छ) उल्लिखितको कम्प कल्लि रोकिएन, कहिल्यै तोडिदैन । विज्ञानका क्षेत्रमा नयनियां खोजहरु भइरहेका छन् । (जीवन अहिले बढी सघिल्लो तर बढी सुविधायुक्त पनि हुँदै गइरहेको छ) । केही हदसम्म मानिसले प्रकृतिलाई बुझ्न सफल भएको छ भने अझ धेरै हदसम्म बुझ्न बाँकी पनि छ । अब त प्रकृतिका गल्तीहरुलाई उसको पिछमै पुरो त्यसलाई सच्याउने काममा पनि वैज्ञानिकहरु लाग्न थालेका छन् र उत्साहजनक सफलता पनि प्राप्त गरेका छन् । (मानिसले आनुवंशिक अभियान्त्रिकी (जेनेटिक इन्जिनियरिङ)का क्षेत्रमा पाएको उपलब्धिले नयां आशा र नयां परिणतिका साथ नयां आशाहरु पनि जन्माएको छ) ।

कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१×४=४ ५

- क) ज्योति माध्यमिक विद्यालयको आधारभूत तहअन्तर्गत कक्षा ५ मा अध्यापन गर्न १ अग्नेजी शिक्षकको आवश्यकता परेपछि विद्यालय प्रशासनले पत्रिकामा प्रकाशन गर्न तयार पार्ने आवश्यकतासम्बन्धी सूचना/ विज्ञापनको नमुना लेख्नुहोस् ।
 ख) सफ्टवेयर कम्प्युटर इन्जिनियर हरिरामले कार्यालयप्रयोजनका लागि शिक्षामन्त्रालयमा ५ वटा हाजिरी मेसिन जडान गरेबापत् रु. २०००००/- बुझिलेदा भर्नुपर्ने भरपाईपत्रको नमुना लेख्नुहोस् ।

कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

१×४=४ ५

- क) विद्यालयमा आयोजना र सम्पन्न भएको रक्तदान कार्यक्रमलाई आधार बनाई १५० शब्दसम्मको प्रतिवेदन लेख्नुहोस् ।
 ख) योगले भगाउँछ रोग शीर्षकमा १५० शब्दसम्मको टिप्पणी लेख्नुहोस् ।
 कुनै १ को व्याख्या गर्नुहोस् :
 क) उनले शारीरिक रूपमा अशक्त व्यक्तिलाई काम गर्ने क्षमतामा अपाङ्गता हुनु मात्रै नभयो हो, शरीरमा होइन भन्दै शारीरिक अशक्ततालाई कहिल्यै पनि दुर्भाग्य सम्झनु नहुने सुझाव दिएका छन् ।

१×४=४ ५

- ख) जीवन एउटा नटुङ्गदो यात्रा रहेछ ।

कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

२+२=४ ५

- क) तल दिइएको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :
 हकिङ् पृथ्वीमा आइपर्ने सम्भावित विपत्तिबाट बच्न मानवसमुदायलाई बारम्बार सचेत गराउने गर्थे । उनले परमाणुयुद्ध, विश्वव्यापी तापक्रम बृद्धि, प्रकृति विरुद्धका मानवीय गतिविधिका कारण पृथ्वीमा मानव जीवन खतरामा रहेको बताएका छन् । यसैले यसतर्फ समयमै सचेत हुन आग्रह गरेका छन् । यस्तै उनले मानिसलाई कृत्रिमबुद्धिमत्तापूर्ण रोबोट (AI) को निर्माणमा सचेत हुनुपर्ने बताएका छन् । कृत्रिमबुद्धिमत्तापूर्ण रोबोट मानिसका दिमागका उपज हुन् तर यिनीहरुको स्मरण र विश्लेषणात्मक सामर्थ्य मानिसको भन्दा धेरै हुँदै गइरहेको छ । मानिसले गर्नसक्ने सबैकाम यी यन्त्रहरु सजिलै गर्न सक्छन् । यसैले उनी कृत्रिमबुद्धिमत्ताले मानिसलाई नभै मानिसले कृत्रिमबुद्धिमत्तालाई नियन्त्रण गर्नुपर्ने मान्यता बारम्बार दोहोर्‍याइरहन्थे ।

प्रश्नहरू :

- अ) पृथ्वीमा मानव जीवन खतरामा पर्नुका कारण केके हुन् ?
 आ) हकिङ्गले मानिसलाई किन कृत्रिमबुद्धिमत्तापूर्ण रोबोटको निर्माणमा सचेत हुन आग्रह गरेका हुन् ?

ख) तल दिइएको उपन्यासांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

दुनियाँमा सबथोक हुन गयो छ । समय लाग्छ, भ्रम लाग्छ, बुद्धि खर्चनुपर्छ तर प्रेम हुन केही गयो छैन । समय लादैँन, भ्रम र बुद्धिको पनि खर्च हुँदैँन । मानिस सजिलैसिन एक घडी, एक छिनमै प्रेम सम्बन्ध जोड्नका निम्ति तयार हुन्छ र गाँठो बाँध्नलाई अगाडि बढ्छ । समान गुण भएका दुई मानिसको दुई हान्दो दिल तुरुन्तै, आँखा फिम्म गर्दागर्दै एक हुन्छ, एक बन्छ । उसनै जानि हेर्दैन, संस्कृति हेर्दैन, टाढापन हेर्दैन, खानुलाउनु, सुखदुख केही हेर्दैन । यहाँसम्म कि यी दुई व्यक्तिको व्यवहार र सम्बन्धलाई चलाउने, अघि बढाउने परम साधन भाषासमेत मिल्ने नमिल्ने र जाने नजानेको वास्ता गर्दैन । कसैको दिलमिनि कसैको दिल हाँसेपछि उनीहरु एक हुनलाई तत्पर हुन्छन् र अगाडि बढ्छन् ।

प्रश्नहरू :

- अ) प्रेम हुन केही गयो छैन भन्नुको तात्पर्य के हो ?
 आ) दिइएको उपन्यासको अंशमा प्रेमका सम्बन्धमा कसरी व्याख्या गरिएको छ ?

१६. निम्नमध्ये कुनै १ को उत्तर दिनुहोस् :

१×४=४ ५

- क) मरेपछि गरिने काजक्रिया र दानदाक्षिणासम्बन्धी अष्टनारानको विचारसंग तपाईंको सहमति वा विमति के छ, तर्कसहित आफ्नो प्रतिक्रिया लेख्नुहोस् ।

ख) आमाको सपना कवितामा आमा र छोराका बिचमा कुन विषयमा संवाद भएको छ, लेख्नुहोस् ।

१७. कुनै १ प्रश्नको समीक्षात्मक उत्तर दिनुहोस् :

१×५=५ ५

- क) ममतामा मानसिक द्वन्द्व आउनुका कारण केके हुन्, मातुल कथाका आधारमा समीक्षात्मक उत्तर लेख्नुहोस् ।

ख) हामीलाई बोलाउँछन् हिमचली कविताले पाठकलाई दिएको मुख्य सन्देश के हो, कवितालाई आधार बनाएर विवेचना गर्नुहोस् ।

१८. कुनै १ शीर्षकमा २५० शब्दभन्दा बढीको निबन्ध रचना गर्नुहोस् :

- क) हिमाल, पहाड, तराई : कोही छैनन् पराई
 ख) अन्तर्राष्ट्रिय अन्तरिक्षस्टेशनमा बसेर पृथ्वीको परिक्रमा गर्दा ।
 ग) विद्यार्थी जीवन : तपस्वी जीवन